

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Fulgentio episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

respondit: Iam tibi dixi, Christianus sum, & Christum confiteor. Ait Comes: Sacrifica dijs immortalibus, & esto noster amicus: & ego te patris habebō loco, suggeramque domino meo Imperatori Antonino, vt faciat te sacerdotem deorum. Sanctus Concordius respondit: Vtinam tu efficiaris particeps deorum tuorum. Dicit ei Comes: Audi me, & sacrificia dijs immortalibus. Ego verò, inquit sanctus Concordius, te hortor & admonco, vt tu potiùs me audias, & sacrifices Domino Iesu Christo, vt possis euadere tormēta. Nam si non feceris, cum dijs tuis in igne sempiterno ardebis. Tum Comes iussit eum fustibus mastrari, & in custodia publica includi. Venit autem nocte ad eum beatus Eutyches cum sancto Antimo Episcopo: & quia Antimus Episcopus amicus erat comitis, rogauit Comitem, vt ad paucos dies Concordium apud se permitteret commorari. Permisit id Comes Antimo, habitauitque cum eo Concordius multis diebus. Tempore autem opportuno consecrauit eum presbyterum, & ceperunt pariter orationibus vacare. Post aliquantum verò temporis reuocatus est à Comite Concordius, aitque illi Comes: Ecquid de salute tua deliberasti? Sanctus vir respondit: Salus mea Christus est, cui quotidie sacrifico sacrificium laudis. Nam tu vnà cum dijs tuis apud inferos concremaberis. Iratus Comes, iussit eum suspendi in eculeo. Ille autem vultu alacri dicebat: Gloria tibi Domine Iesu Christe. Iterum autem iubenti Comiti, vt sacrificaret magno Ioui, beatus martyr respondit: Ego non sacrifico lapidi furdo & muto: quia habeo Dominū Iesum Christum, cui seruit anima mea. Commotus Comes, præcepit eum in imum protrudi carcerem, colloque eius & manibus ferrum iniici: simul etiam vetans, nè quis ad eum ingrederetur, sed fame necatus periret. Ibi beatus Concordius gratias agens Deo, Gloria, inquit, in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volūtatis. Ecce autem nocte media angelus Domini ei apparuit, dicens: Noli timere, viriliter age, quia ego tecum sum. Deindè post tres dies misit ad eum Comes media nocte duos satellites suos, qui eum aut sacrificare compellerent, aut recusantem interficerent. Qui cum ad eum venissent, paruam Iouis statuam illi offerunt, aiuntque ad eum: Audisti, quæ Comes iusserit? Sanctus martyr respondit: Vos scitis. Aut sacrificium, inquirunt, Ioui offeres, aut capitalem sententiam excipies. Beatus martyr gratias Deo agens, Gloria tibi, inquit, Domine Iesu Christe: & exiit in faciem Iouis. Tum vnus satellitum euaginato gladio, amputauit ei caput: atque ita in confessione Domini emisit spiritum. Venientes autem clerici cum religiosi viris, tulerunt corpus eius, & posuerunt non longè à ciuitate Spoletana, vbi multæ emanant aquæ. Passus est Calendis Ianuarij, eiusque orationibus cæci illuminantur, ægri sanantur, dæmones expelluntur, præstante eo, pro cuius nomine passus est, qui viuunt & regnat in secula seculorum. Amen.

Concordius
initiat
sacerdotio.

Luc. 2.

Cæditur
Christo.

VITA S. FVLGENTII RVSPEN. EPISCOPI,
PER QVENDAM EIVS DISCIPVLVM CON-
scripta grauitè & eruditè.

PROLOGVS AVTHORIS AD FELICIANVM
Episcopum, Fulgentij successorem.

Mnis noui testamēti dispensator fidelissimus, in quo loquitur Christus, sancte pater Feliciane, vt exemplo suo credendū sibi facilè persuadeat, operum bonorum curam maximam gerit, & quicquid alijs faciendum dicit, ipse primitus facit. Sine causâ quippe nititur docere sapienter, nisi vixerit innocenter. Duo igitur Ecclesiæ Catholicae doctoribus necessaria iudicantur vita: bona, & sana doctrina.

Doctoribus
Ecclesiæ
duo necess.
sana.

Vita enim bona commendat sapienter docentem: doctrina verò sana ornatur bene viuentem. Vita bona facit amabilem, doctrina sana laudabilem. Vita bona continuè creditur imitanda: doctrina autem sana nunquam iudicatur repudianda. Vita bona tollit occasiones detrahentibus, doctrina sana resistit contradicentibus. Propterea mihi, diutissimè beati Fulgentij pontificis, tui scilicet præcessoris, à quo simul nutriti sumus, & nomen & gratiam cogitanti, dum frequenter ante oculos cordis magister egregius versaretur, dolebam tanti viri solatio caruisse populos

populos Africanos: & quanuis ille gaudijs caelestibus oblectandus, ad meliora migraverit, apud nos tamen modò similem deesse doctorem, sapientiae eius benè conscius, suspirabam. Dabatur sanè flebili recordationi quèdam respiratio, quotiès dulcissimos libros eius, aut epistolas, aut quos edidit populo praesente sermones, vel ego legebam, vel legente alio audiebam. Veruntamen in illis preclaris opusculis ingenium viri sapientiamq; posse agnosci, tacitus considerabam: cuius autem iustitiae, probitatis & misericordiae fuerit, & quomodò laudabiliter vitam suam, quod tu benè nosti, cum familiaribus suis transegerit, sicut docuit viuens, scire plerosq; non dubitabam, latere tamen plurimos sentiebam. In posterum verò nè obliuione longa, conuersationis eius bona nescirentur, semper & vehementiùs formidabam. Dixi ergò, diù cogitans: Ecce fulget beati Fulgentij sana doctrina, quoniam leguntur ab omnibus libri eius: quasi ipse loquitur, quandò codex eius titulatus nomine, legitur: qui autem fiet, vt similiter nota sit omnibus vita ipsius bona? Quandiu viuunt adhuc, qui nouerunt eum, vel à certissimis testibus aliquid de eius virtutibus audièrunt, potest illi memoria praesens verum testimonium perhibere. Quid aget ventura progenies? Quid in transmarinis partibus longè constituta fidelium turba? Cùm peruenerint ad notitiam lectionis, in qua idem beatissimus pontifex absens loquitur, & mortuus uiuit, admirabuntur profectò sapientiam: vnde cognoscent innocentiam? Sicut ergò clara eius est doctrina, sic clarior fiat etiam vita. Loquamur & narremus fratribus nostris, quomodò tantus pontifex vixerit. Nec timendum est, nè minori facundia sacerdotem, qui per vniuersas orbis ecclesias magnum nomè obtinuit, ego faciam paruum. Cuiuslibet enim sit meriti oratio mea, nec augere poterit tanti viri merita, nec minuere: sed proficere tantummodò ad testimonium charitatis, in qua illi semper inhaerere desiderans, salutiferis eius monitis ad suscipiendam professionem monachorum conuersus, in illo paruissimo monasterio, quod sibi apud Sardiniam pro Christi nomine relegatus effecerat, vbi iam tu presbyter habitas, diebus ac noctibus ante eum positus vixi: quandò me super mel & fauum dulciora caelestis eius eloquij flumina frequèter irrigabant, & nisi sterilitas arentis ingenij praepediret, centesimum fructum gleba nostri pectoris attulisset. Sed indignus ego, de tanta plenitudine vix exiguum capere valui portionem. Tuè tamen paternitatis orationibus fretus, libelli praesentis laborem suscipere cogitavi: in quo omnia, quae memoriter nobis audientibus ipse referebat, & illa insuper, quae oculis nostris adspeximus, aut iam positi in doctrina illius, quemadmodum sint gesta, non ignoramus, breuiter explicabo, notam falsitatis incurrere nullatenus times. Cuncta quippe senilem tuam paternitatem minimè latent: nec tibi nunc aliqua quasi nescienti dicuntur, sed tuo potiùs testimonio confirmanda simpliciter digeruntur.

INCIPIT VITA.

I. IANVARII.
Cap. I.
Genus Fulgentij.

vide Victor
rem de Per
secutione
Vandalica
lib. 1.

Beatus ergò & verè Fulgentius, nobili secundum carnem genere procreatus, parentes habuit ex numero Carthaginiensium senatorum. Auis denique eius nomine Gordianus, dum rex Hunericus memoratam Carthaginem victor inuadens, senatores plurimos, immò cunctos, amissis omnibus bonis, ad Italiam nauigare compelleret, inter ceteros etiam ipse impositam peregrinationem libenti voluntate suscepit, volens, saltem facultatibus perditis, non perdere libertatem. Post cuius obitum, duo ex filijs eius, spe recuperandae hereditatis, Africanae prouinciam repetentes, manere iam intra Carthaginem minimè potuerunt, domo propria donata Arrianis sacerdotibus: sed possessionibus suis ex parte per autoritatem regiam repetitis, ad

*Bithyniam *Byzantium perrexerunt, ibiq; in Lepteciuitate vnus eorum, nomine Claudius, ex coniuge nomine Mariana, Christiana scilicet & honesta foemina, istum cui tanta gloria debebatur, feliciter genuit: cumq; statim, quasi praescia qualis esset futurus, Fulgentium nominauit. Quem religiosa mater, moriente celeriter patre, Graecis literis imbuedum primitus tradidit, & quadiu totum simul Homerum memoriter reddidisset, Menandri quoq; multa percurreret, nihil de Latinis literis permisit edoceri: volens eum peregrinae

Institutio
Fulgentij.

grinæ linguæ teneris adhuc annis percipere notionem, quo facilius posset, videtur inter Aphros, locutionem Græcam, seruat adspirationibus, tãquàm ibi nutritus, exprimeret. Nec fefellit matrem piã cautã prouiso. Sic enim quotiès ei loqui Græcè placebat, post longam defuetudinem locutionis eius & lectiõnis, non inconditis sonis verba proferebat, vt quasi quotidie inter Græcos habitare putaretur. Literarum proindè Græcarum percepta scientia, Latinis literis, quas magistri ludi docere consueverunt, in domo edoctus, artis etiam Grammaticæ traditur auditorio, magnitudine ingenij cuncta sibi tradita memoriter & veraciter retinens. Vndè tamen, domesticorum negociorum cogente necessitate, citò sublatus, paternæ domûs gubernationem suscepit adolescens: itã se maternis subdens imperijs, vt ibi quoquè Christi existeret imitator, de quo sacra Euangelia contestantur: Et erat subditus illis, id est, parentibus. Gaudebat venerabilis mater, & præclara indole sapientis filij mœrorem viri amissi consolabatur. Cœperat in illa familia esse, qui amicis obsequiũ beneuolus redderet, inimicis rationabiliter repelleret, seruos mansuetus & seuerus regeret atq; corrigeret, patrimonium diligens coleret, sublimioribus potestatibus charissimus fieret. Cuius rei gratia, crescente per singulos dies fama eius, repentè procurator ordinatur, hinc initium sumens imperandi, & consulendi, ac gubernãdi quàm plurimos.

Accepta tamen hac potestate dum clementer vritur, & neminem ledere pro ingenuitate sibi bonitate desiderat, atque in exigendis pensionibus crudelitã iubetur exercere, cœpit secularium negociorum grauis apparere sarcina, & displicere felicitas vana: paulatim què laudabili patientia succedente, cœpit vitæ spiritualis amore exurgere desiderium, lectiõnis insuper & orationis indefessum crescere studiũ. Monasteriorum proindè suauissimos greges frequentius visitans, seruorũ Dei mores propositum què discibat. Inter abstinentes nulla esse gaudia seculi, sed nulla etiam esse tædia sentiebat. In summa abstinentia viuens videbat neminem calumniatorẽ timere, sed se inuicem diligere. Considerabat etiam multos adolescẽtes perpetuè cõtinentiæ deditos, ab omni posse abstinere concubitu. Talibus apud semetipsum cogitationibus fluctuabat, atq; in hæc verba prorumpens, Cur obsecro, aiebat, sine spe futurorum bonorum laboramus in seculo? Quid nobis aliquandò prestare poterit mundus? Si gaudere desideramus, licet melius sit bene flere, quàm malè gaudere: quanto melius tamen gaudent, quorum sic in Deum tranquilla est cõscientia, quos minimè terret exactoris improbi violentia, qui nihil timent nisi peccata, nihil agunt, nisi vndè possint diuina implere mandata? Non fatigantur publicis excursibus, non damna rei familiaris coguntur aut flere miserabiliter, aut timere deformiter: operãtes manibus suis, nõ aduersantur vtilitatibus alienis. Viuunt inter se pacifici, sobrii, mites, humiles atque concordantes. Nulla illis cura libidinis: immò magna sollicitudo & iugis custodia castitatis. Imitemur tam laudabiles viros: arripiamus hanc benè viuendi constantiam. Sit nobis vtile, quòd gratia reuelante meruimus meliora cognoscere. Abijciamus pristinos mores, & mutemus labores. Nitebamur prius inter amicos nobiles apparere nobiliores: nitamur modò inter seruos Dei pauperes effici pauperiores. Si coacti sumus exigere debitores, conemur modò conuertere peccatores. Solet etiam de publicis exactoribus efficere Christus Dominus noster magistros Ecclesiæ. De telonio enim vocatus est Mattheus, vt apostolus fieret. Neq; nos istius exactoris honori, personã conuenire credamus nostrã: sed si ille deposito officio exactiõnis, accepit officium prædicationis: mihi non licebit post depositam procurationem, pœnitentis assumere lamentationem? Refugium nostrũ Deus est: nulla de ætatis imbecillitate nascatur excusatio. Potens quippe est Deus, qui dat continentiam tantis adolescentibus, quos videmus in monasterijs viuere, mihi quoq; peccatori similem gratiam donare.

Post hæc verba, diutiùs in pectore suo ruminata, decreuit sancto spiritu reuelate, secularibus omninò renũciare delicijs, & illius vitæ socius fieri, quam laudabat. Prius tamen cogitans, nè subita mutatio mentem simul corpusque perturbans, inter ipsã conuersionis initia grauissimum sibi vel impedimentum vel scandalum gigneret, occultè arripuit rara exercere ieiunia: dehinc paululũ progrediens, antiquorum sodalium tentabat vitare consortia: segregatus frequẽter à turbis, in possessione propria, nescientibus omnibus, parentibus & clientibus, quasi propter actionis laborem tristis sedebat, & ibi orabat, legebat, ieiunabat, epularumq; immoderatam copiam

Gubernat
paternam
domum.

Lucæ 2.

Fit procura-
tor.

Cap. 2.

Monachos
rum felici-
tas.

Scipsum in-
citã ad co-
rum confes-
sionem
vitam.

Matth. 9.

Cap. 2.
Meditatur
monasticæ
vitæ com-
plexum.

piam minuebat. Ad balneas penitus non accedebat, & sub ipsa adhuc professione laica, plenè iam monachus conuersabatur. Stupebant omnes qui nouerant eum, & tam delicati viri mirabilem parsimoniã, causamq; mutationis huius interpretabatur ex angustia natam pusillanimitatè. Apud illum verò per singulos dies amor sanctæ professionis, & mortificationis impèrior cura crescebat. Aliquandò ergò, vbi omnia quæ sibi dura videbantur, expertus, adiutorio gratiæ spiritualis, voluntati suæ sensit suppetere facultatem, beati Augustini, exponentis tricesimum sextum psalmũ, disputatione compũctus, publicare suum statuit votũ, mutare gestiens habitum: nè vt amicabiliter ad se venientes pati cogeretur, cum quibus seculariter diũ vixerat. Cogitabat autem vir prudentissimus, conuersionem sui cordis sibi soli vtilem futuram, si latere potuisset: Publicatam verò, multis alijs exemplum bonum dimittendi peccata pristina præstituram. Quis enim mediocris aut pauper, fieri monachus erubesceret, dum Fulgentium videret, genuini fastus arrogancia recedente, duras abstinentiæ vias, patientiæ gressibus ambulantem?

*gemini

Cap. 4.
Ad Faustũ
episcopum
se confert.

Fuit autem tunc temporis episcopus quidam laudabiliter prædicandus, nomine Faustus, qui pro fide catholica nõ longè à cathedra sua iussus fuerat relegari. De multis enim sacerdotibus hoc Hunerici tyranni persecutoris astuta malignitas ordinauerat, vt iuxta patriam propriam peregrinationis incommodũ sustinentes, ad negandum Deum faciliè flecterentur. In eodem proindè loco, vbi relegatus tenebatur, monasterium sibi construxerat: in quo spiritaliter viuens, apud omnes Christianos honorabilis habebatur. Ad hunc ergò sanctus Fulgentius, quippe ei notissimus, alacriter venit, ei quæ votum cordis sui fideliter indicauit. Ille autem sciens secularẽ omninò iuuenem, verebatur talia credere pollicenti, dicens ei: Quare fili mentiris, vt seruos Dei fallere delesteris? Tu ne eris monachus, aut antiquam deliciarum tuarũ consuetudinem sic repentè mutabis, vt escarum vilium negligentior apparatus, & vestium sordidarum tuum animum non offendat abiectio? Prius est, vt sis saltem laicus minus deliciosus: & tunc forsitan credibile putabo, quòd renunciare seculo aut velis, aut valeas. Ad hæc ille iuuenis magis ac magis inflammatus, repellẽtis manũ suppliciter oscularus, sic oculis in terram depositis precabatur: Potens est, Domine pater, dare volenti facultatem, qui nolenti tribuit voluntatem. Permite me tantum tuis inhærere vestigijs: aperi mihi ianuã monasterij: præbe sanctæ ædificationis auditorium: fac me vnum de discipulis tuis: & Deus nouit, quomodò me liberet ab iniquitatibus meis. Hæc audiens beatissimus senex, grauissimum putauit, supplicentem diutiùs spernere: tandemque flexus ad consentiendum, Mane, inquit, nobiscum filii, sicut vis. Experiamur paucis diebus, vtrũ verbis facta cõcordent. Vtinàm superfluous sit timor meus, & professio tua inueniatur stabilis. Postquã ergò supplicanti consensum præbuit sanctus Faustus episcopus, sonuit ilicò per affines & notos, Fulgentium monachum factum. Gratulabantur boni, confundebantur mali. Quosdam faciebat vita eius in delicijs transacta desperare, quosdam singularis ingenij notissima scientia, magnum aliquid suadebat de profectu eius velociter sperare. Quidam verò familiares eius, quibus ab infantia charissimus amicus & fidelissimus fuerat, eũ imitari cupientes, ipsi quoquè seculum contempserunt, & se monasteriorum gregibus mortificata voluntate iunxerunt.

Fit monachus.

Alij eius
exemplum
imitantur.

Cap. 5.

Mater eius
proposito
cruciat.

Audit hoc mater, referenti bus multis, ad consortia monachorum fugisse Fulgentium, totiusque domũs regendę atque gubernandę curã penitus dimisisse, nec omninò iam posse de tali proposito reuocari. Turbatur, expauescit, & amoris nimij desiderio concitante, quasi iam Fulgentius moretur, quãuis benè moretur, qui sic moriebatur, cælum nimijs lamentationibus pulsar, & sicut solent matres in funeribus filiorum, modum nescit habere lachrymarum. Rapitur inconsideratis cursibus ad monasterium furibunda, contumelijs & conuicijs sanctum Faustum nihil dubitans aggredditur: Redde, inquit, filium matri, redde dominum seruis, sacerdotes semper beneficia multa viduis præstant, quare nunc domus viduæ per te perit? Cui sapienter respondit episcopus: Si tu mihi filium tulisses, ego te, mulier, deberem, quantum dolor imperaret, arguere: modò tu mihi iustè cõrumeliam facis, quia ego tibi filium tuli. Quandò enim tibi displicet, quia seruiturus est Christo, benè facis contumelias inferens Faustus. Sub his etiam sermonibus æquanimiter tolerans, & affabiliter arridens, videndi

videndi saltem filium nullam prorsus licentiam dat. Illa sciens, quantum diligeretur à filio, magnis ante ianuam monasterij clamoribus eiulabat, & Fulgentij nomen frequentius inclamans, desolationem suam miserabiliter allegabat. Hæc prima tentatio beatum Fulgentium multis viribus impulit, dum suam genitricem, quam semper amaauerat, cui maxima deuotione seruiërat, audiret auribus suis flere. Sursùm tamen corde positus, audiebat, & non audiebat, nec illius preces aduertere dignum putabat, quia pietatem solitam religiosa crudelitate vincebat. Ibi iam futura patientiæ in laboribus multis exemplum fidelissimum præbebat, & similis ebrío per spiritalem gratiam factus, vtrum mater esset, quodammodò ignorabat. Hic cum beatus Faustus episcopus ex toto corde conuersum primitus approbavit, & cum gaudio cæteris fratribus dixit: Facile poterit hic iuuenis tolerare quemcunq; imposuerimus laborem, qui potest maternum despiciere iam dolorem. Illa mater dum se plangere sæpius, nec ad se filium prodire cognosceret, in eodem loco cum iam non esse credebat: quia si ibi esset, non ferre posse dolorem matris, adhuc virtutis eius nescia, putabat. Sæpè ergò iens ac rediens, & episcopo molestias, & filio plurimas afferebat insidias, donèc radio victa, propriam reuerteretur ad domum.

Beatus ergò Fulgentius supra credibilem modum laboribus se abstinentiæ cruciabat, sine vino & oleo manducans & bibens sic parcè & tenuiter, vt in ediciæ magnitudo siccata corporis cutem fatiscere diuersis vlceribus cogeret, ac superducta, quæ dicunt, impetigine delicati corporis pulchritudo fœdaretur. Putabant plurimi, tunc beatum Fulgentium sub occasione ipsius infirmitatis aut recessurum simul à proposito sanctitatis, aut reddendum deinceps tepidum, nè vel regulæ communis parsimoniam custodiret. Ille verò contra spem omnium, misericordiæ Dei præuenientis auxilio gubernante, ex infirmitate corporis ampliores vires animi capiebat: & tanto abstinentior, quanto debilior, de salute perpetua iugiter cogitabat: salutem verò corporis arbitrio Domini cõmittebat, hoc plerisque dicens: Scimus omnes ex epulis vitam solere seruari, non sanitatem posse conferri. Nam vt sanetur infirmitas, si explenda videtur gulæ cupiditas: quare infirmantur etiam illi, qui conuiujs lautioribus quotidie saginantur? Tolerabat ergò infirmitatem patienter, exercebat abstinentiam satis humiliter. Paruum nanque putans omne quod faciebat, de die in diem meliori fieri gestiebat. Hoc propositum cordis eius miserator & misericors Deus adiutorio superni iuuaminis fulciens, velociter ei corporalem restituit sanitatem.

Tunc animus viri sapientis altiori pietate commotus, cum tota mente mundum sibi crucifigeret, & ipse mundo crucifixus, iter rectum à iuuentute sua, sicut scriptum est, ambularet: portionem substantiæ suæ, quanuis haberet fratrem iuniorem, nomine Claudium, per donationem soli contulit matri, vt à matre postmodum, si benè seruijisset, donaretur & fratri: sic salubri consilio superbiam iunioris fratris edomare desiderans, vt qui esse nolebat humilis propter pietatem, disceret humilis esse propter hereditatem: mater quoq; post discessum dulcissimi filij, cuius iam non poterat obsequio latificari, eius meruisset beneficio cõsolari. Quantas ibi tunc vniuersi laudes & gratias Domino rerulerunt, cum viderent beatum Fulgentium seculari cupiditate calcata, rebus, quas distrahere & donare pauperibus nõ poterat, nè offenderet bonam matrem, renunciãsse penitus, vt Christum inuenire mereretur doctorem? Finita iam fuerant cuncta, quæ eum in conuersionis primordio videbantur affligere.

Sed quia hæc vita nunquam potest sine suis tentationibus præteriri, nascitur rursus talis persecutio fidei, vt sanctæ memoriæ Faustum episcopum cogeret per diuersas latebras commigrare: nec in ipso monasterio sineret iugiter quiescere. Tunc beatus Fulgentius timens aut illo loco solus remanere, aut de loco in locum frequentius transmigrare, consulto prius episcopo Fausto, vicinum monasterium petijt, vbi paucis & simplicibus fratribus Felix nomine Abbas præerat, amicus eius ab adolescentia, cum quo semper etiam laicus familiariter vixerat. Tunc igitur eum Felix Abbas cum gaudio suscipiens, imparemque se eius virtutibus sciens, & nomen & potestatem ei tradidit abbatis. Ille plenus studio humilitatis, recusabat priuilegium potestatis. Et post multa certamina pietatis, ex consensu totius congregationis, passus violentiam charitatis, vix consensit esse collega boni consortis. Ità duo viri sanctissimi diligentes equaliter Deum & proximum, ambo moribus similes, ambo meliores pro-

Matri illi
videndi co-
pia nega-
tur.

Constantia
Fulgentij.

Cap. 6.
Abstinentia
eius in-
credibilis.

Desideriũ
proficendi.

Cap. 7.
Thrc. 3.

Cap. 8.
Fidei per-
secutio.

Fit Abbas
monasterij

posito, conuersatione æquales, vnus scientia superior, iugum bonum gubernanda congregationis excipiunt. O quàm felix seruorum Dei numerus fuit, quibus coeparat præesse Fulgentius: O quantum fulgebat illud monasterium, cui dispensator permanerat Felix. Dabant sibi mutuis nominibus etiam ipsi non minoris laudis auspici-um. Felix vocabatur Fulgentius, viam Domini currens, & fama crescente Fulgentij, capiebat fructum sui culminis Felix. Vnus tamen eorum, beatus videlicet Fulgentius, docendis fratribus peculiariter vacabat: alter in quotidiano ministerio sollicitus laborabat. Superuenientibus fratribus vnus verbum Dei singulariter prædicabat, alter hospitalitatem diligenter præparabat, & hilariter offerebat. Nihil alter sine consensu alterius faciebat: sed sic ambo cæteris erant imperantes, vt sub vnus se regula crederent constitutos. Ità dum timebat Fulgentium offendere Felix, Felicemq; Fulgentius, mortificatis voluntatibus proprijs vterq; viuebat, & de fratribus, quibus consulebant, vtilitate laudabiles, & de mutua, quam sibi reddebant inuicem, subiectione sublimes. Quis istius affectus explicare possit loquendo virtutem? Quos quæta pax adunauerat, nec bella valuerunt feralia superare.

Cap. 9.
Cogitur
fugam ca-
pessere.

Sed cum subito barbaricæ multitudinis provincia turbaretur incursum, videntes salutem temporalem fugæ præsidio vendicandam, labores ilicò perferendæ peregrinationis excipiunt, limatoq; consilio procul abscedunt, vbi nulla belli nascentis opinio, construendi monasterij præberet integram facultatem. Promouet igitur castra spiritalia duces inelyti caelestis exercitus, & per ignotas Africæ regiones, monachorum suorum caterua comitante, pariter gradiuntur, vbiq; facientes gaudium bonis, inuidiam malis. In territorio deniq; Siccensi, dum cogitant certas sedes statuere, regionis fecunditate delectati, virorum etiam fidelium fauore suscepti, presbyter quidam secunde Arrianæ in fundo Babardilla perfidiam prædicabat: cui nomen quidem fuit inter homines Felix, sed voluntas aduersus Deum semper infelix, natione Barbarus, moribus sæuus, facultatibus potens, catholicorum persecutor acerrimus. Hic beati Fulgentij nomen in illis regionibus clarum fieri sentiens, reconciliandos occultè multos, quos deceperat, suspicatur. Neque virum dignum sacerdotio, verè adhuc esse monachum credidit, sed eum sub habitu monachi sacerdotis officium putat implere. Et reuerà sacerdotis officium etiam tunc laudabiliter implebat, nõ aliquantos reconciliando, sed omnes, quos attingere poterat, ad reconciliationem salutaribus monitis inuitado: cuius sermo dulcis & rectus, quia dura quoq; corda mollebat, nec immeritò hunc presbyterum sic timere pro sua perfidia compellebat. Arripit igitur presbyter, insani furoris stimulis cõcitatus, Dei seruos crudeliter persequi, & per omnes vias custodibus distributis, ambulantium simpliciter obsidet itinera. Necessarium quippe fuerat athletas fortissimos, voluntarijs abstinentiæ laboribus ad omnem tolerantiam præparatos, persequentium paululum tradi manibus: vt martyrialis agonis effecti participes, illata discerent supplicia tolerare, pbaturi quid profecissent, si flagellis membra omnia dissipantibus, à fide vera minimè defecissent. Nescientes igitur cogitationes maligni serpentis, habentesque fiduciam conscientie, nihil timentes, simul ambo gradiebantur secum loquentes.

Cap. 10.

Et ecce subito quasi violentia sæuissimæ tempestatis inuadit incautos, diuidit iunctos, ligat diuisos, & feralibus vinculis oneratos, perducit ad presbyterum vincos: Efficiuntur subito sine crimine rei, sine belli sorte captiui. Quibus enim fugientibus nihil nocere potuerunt Mauri, pœnas ingerunt Arriani. Tunc antequàm tenerentur, Felix Abbas paucos solidos, vnde fratrum sustentabatur inopia, simpliciter vbi metus suaserat, proiecit, & custodiendos Dei seruis, ipsi Deo committit. O diuini singularis potentia miraculi. Nemo valuit solidos illos proiectos adspicere, nullus permixtus est victum pauperum pauperibus tollere. Sed illi soli, qui sic probandi fuerant, tenentur, ligantur, ad presbyterum perducuntur. Quibus ore terribili violentus presbyter intonat: Cur ex vestris regionibus occultè venistis Christianos reges euertere? Benè enim miser Christianos reges esse dicebat, in quibus Christum regem regum miserabiliter exufflauerat, & quos filium patri æqualem negare, similis Antichristo docuerat. Illis ad hæc veracissimæ responsionis verba parantibus, inferri præcepit verbera primitus. Igitur Felix Abbas vehementi charitate commotus, Parcite, ait, fratri Fulgentio, qui non potest tormenta perferre. Nolite istum cedere, inter vos

Sistitur Ar-
rianus pre-
sbytero cõ-
socio.

Vide seru-
delitatem
hæretici.

stas

stras manus forsitan moriturum. Conuertatur in me vestra crudelitas: ego scio quid confitear, in me est omnis causa. Tunc dilectionis admiratione stupefactus, remoueri paulisper beatum Fulgentium iubet, atque illum grauius cædi ministris sauiissimus imperat. Tunc hilari animo Felix Abbas verberibus subditur. Dolorem quippe cum gaudio sustinebat, quia beatum Fulgentium nihil adhuc pati videbat. Ecce qualis fuit beatus Fulgentius circa amicos, ut vsque ad mortem diligi mereretur. Ista quippe charitas beati Felicis, vitæ illius sanctæ magnum perhibet testimoniū. Neque enim salutem suam pro salute illius despiceret, nisi prius sibi & multis vtilem iocundumq; sentiret. Imitentur utrosque, qui Deo placere desiderant. Alios doceat beatus Fulgentius sic viuere inter fratres, ut amentur, foueantur, & in summis necessitatibus adiuuandi, etiam si periculum non defuerit, iudicentur. Sumant alij de bono facto Felicis Abbatis exemplum, melioribus fratribus & in Dei timore plus proficientibus, omnem gratiam bonæ voluntatis impendere. Quando enim talis charitas inter fratres fuerit, qualis inter sanctissimos viros fuit, vis totius tentationis superatur: inimicorum verò pertinacia continuò frangitur: quanuis tunc sauiissimus presbyter etiã de Felicis Abbatis iniuria minimè satius, nec beato Fulgentio parcendū putauit.

Beatus autem Fulgentius, vir omninò delicati corporis, utpotè ex familia natus illustri, violentos impetus fustium, repentini doloris acerbitate crescente, vix tolerans, sicut ipse nobis postea referebat, cogitauit presbyteri furētis insaniam vel molire, si posset, vel certè paululum, donec recrudesceret, auocare: quò facilius inter ipsas moras inueniret spatium respirandi, nè continuata pœna omninò intolerabilis fieret. Dico aliquid, si loquendi potestas tribuitur: dum caderetur, exclamat. Tunc presbyter, putans eum confiteri velle, iubet quiescere cadentes, & sic adhuc ad flagella suspensum, loqui præcepit quod volebat. Vbi dum beatus Fulgentius eloquentiæ solitiæ sermonibus blandis, suæ peregrinationis narrare aggressus historiam, presbyterum faceret attonitum, diuq; nimia verborum suauitate delinitum, penè totius crudelitatis redderet oblitum, miratur presbyter beati Fulgentij facundiam, probat sapientiam, magnumque aliquem virum conijciens, erubescit inferre violentiã. Sed nè proderet suis suam superatam fuisse sequitiam, Cedit, ait, iterum fortiter, & multiplicatis flagellis lacerate verbum. Me etiam, puto, seducere cogitat, longoque inanis fabulæ circuitu quid conficere molitur, ignoro. Recrudescit iterum manus vesana tortorum, flagellisque innumeris beatus Fulgentius exaratur. Tandem presbyter de illata cæde confusus, virorum laudabilium merita sentit, nec apud se eos tenere diutius ausus est: sed deformiter decaluatos, ablatis etiã omnibus vestimentis, ex domo sua nudos inanesque proiecit. Sed nec illa decaluatio viris sanctissimis turpitudinem, nec nuditas attulit confusionem: quos tolerata propter odium religionis iniuria, primè iam confessionis decorauerat ornamento, superna gratia fulcendos. Processerunt itaque de domo presbyteri, tanquam de loco gloriosi certaminis, insignis victoriæ laureis coronati: reuersiq; per campum, vbi fuerant capti, solidos, quos Abbatem Felicem proiecisse diximus, integro ibi numero seruatos inueniunt, & quasi ex diuina manu restitutos hilariter accipiunt: agentesque ineffabiles gratias Deo, qui consolatur humiles in omni tribulatione eorum, reuertuntur ad proximos fratres. Huius autem crudelissimi facti detestabilis opinio, cunctam simul mœstificat regionem. nunciatur etiam Carthagine fama. Inter alios quoque Arrianorum episcopus dolet mastratum graui cæde beatum Fulgentium: & quia parentes eius cognitos habebat idem episcopus, ipsumque beatum Fulgentium singulariter adhuc laicum dilexerat, aduersum presbyterum suæ religionis & parochiæ, qui cædis author extiterat, grauius commouetur, vindicare beatum Fulgentium parans, si querelam de memorato presbytero deponere voluisset. Sed beatus Fulgentius multis, ut hoc faceret, suadentibus: Non licet, ait, in hoc seculo vindictam querere Christiano. Nouit Deus, quomodo seruorum suorum defendat iniurias. Iste presbyter si grauissimi sceleris inter homines, me agente, receperit ultionem, patientiæ nos apud Deum perdimus retributionem: maximè quia multos paruulos scandalizare poterit, si episcopi Arriani iudicium qualiscunque peccator, tamen catholicus & monachus, queram. Nolens ergò retribuere mala pro malis, & vitam suam sciens necessariam bonis, nè quam forsitan hereticorum violentiam denuò paterentur, ex illa

Ceditur so-
cius Fulge-
tij.Cap. 11.
Verberatur
etiam Ful-
gentius.Post verbera,
cui igno-
minia di-
mittuntur.

Cap. 12. prouincia rursus egrediuntur, & ad vicina prouinciæ suæ loca celeriter regrediuntur: eligentes Mauros potius habere vicinos, quàm pati molestissimos Arrianos.

Fulgentius meditatur profectioem in Aegyptum. Iuxta ciuitatem proindè, quæ Ididi nuncupatur, fundare monasterium incipiunt, vbi paruo tempore Domino seruietes, insisteabant operibus charitatis: donèc subitò beatus Fulgentius Aegyptiorum monachorum Vitas admirabiles legens, institutionum simul atque collationum spiritali meditatione succensus, memoratas terras nauigio petere statuit: duabus videlicet ex causis, vt vel ibi deposito nomine abbas, sub regula viueret in humilitate, vel districtioris abstinentiæ legibus subderetur. Et quia desiderium suum impediri poterat publicatum, quærit primitus occasionem proficiscendi Carthaginem. Dehinc veniens ad ipsius mœnia ciuitatis, vno tantum fratre, cui nomen fuit Redemptus, socio peregrinationis electo, nauè conscendit, Alexandriam petiturus, nullos fortè sumptus peregrinationi tantæ necessarios secum ferens, sed in Deo, qui diues est, spem suam firmiter ponens, suauiter canebat cum David: Dominus pascit me, & nihil mihi deerit. Ventis itaque flatu prospero consequentibus, Syracusanum contigit feliciter portum: Dei que summi prouidentia gubernante, ductus est ad hanc ciuitatem, vbi tunc ecclesiam catholicam beatus papa Eulalius gubernabat, vir eximie sanctitatis, admirabilis hospitalitatis, perfectissimæ charitatis: in cuius corde thesaurus sapientiæ spiritalis absconditus, multos talentorum Dominicorum negociatione ditabat. Virtute enim discretionis super omnia decoratus, monachorum professionem singulariter diligebat: habens etiam ipse monasterium proprium, cui semper adhærebat, quotiès ab ecclesiasticis actibus vacabat. Ad hunc ergò beatus Fulgentius veniens, inter alios peregrinos hospitalitatis officio libenter excipitur, neque tamen diù latere permittitur. Mox enim, sicut moris est, in conuiuio sacerdotum, dum de diuinis rebus ortus est sermo, virum singularis scientiæ locutio sua continuò prodidit. Intellexit episcopus, ex ornatu sermonis & responsionum moderatione, sub monachico habitu magnum latere doctorè: distulit tamen eundem vel quis esset, cur ve aduenisset, conuiuio presentibus, inter epulas querere. Post prædium verò cum meridianis horis in domo sua deambularet episcopus, per fenestram respiciens, obseruantem sibi, sicut ceteros, beatum Fulgentium vidit: quem continuò peculiariter vocans, De institutionibus, ait, & collationibus loqui cœperas, dum pranderemus. Affer mihi, obsecro, codicem, si portas. Ille sine mora iussis obediens, codicem detulit, in quo quid cõtineretur, verbis proprijs iussus exponit. Admiratur sanctus Eulalius scientiam iuuenis, & tali hospite delectatus, cur ex Aphrica venerit, diligenter inquirit. Ille metuens arrogantiam notam, si desiderium suum fateretur, incurrere: Parètes, inquit, meos requiro, quos in illis partibus viuere peregrinos audiui. Verè enim parentes suos requirebat, quorū suauissimos mores imitari cupiebat. Intellexit episcopus responsum non manifestū, totiusque itineris eius per alterum fratrem, qui fuit simplex, inuestigat causas. Ibi tunc beatus Fulgentius salubriter proditus, veritatem simpliciter confitetur: iturum se ad vltimam Thebaidè regionis eremum dicit, vt illic, sicut lectio monebat, mudo mortuus viueret, vbi maior abstinentium numerus assumptioni suæ nullum gigneret impedimentum, sed forte potius præberet exemplum. Rectè facis, respondit episcopus, cupiens meliora sectari: sed scis, quoniam Deo sine fide impossibile est placere. Terras, ad quas pergere concupiscis, à communionem beati Petri perfida dissensio separauit. Omnes illi monachi, quorum prædicatur mirabilis abstinentia, non habebunt tecum altaris sacramenta communia. Quid ergò proderit affligere ieiunijs corpus, vbi solatijs spiritalibus indigebit anima, quæ multò melior est corpore? Reuertere fili, nè vitæ melioris intuitu, periculum rectè fidei patiaris. Ego etiam quondam iuuenis, antequàm me pontificalis honoris gratia præueniret indignum, diù cogitavi sanctissimæ huius professionis in ipsius prouinciæ monasterijs adimplere propositū, sed hæc causa me prohibuit assumpra perficere. Consentit beatus Fulgentius momentis patris consilio salutaris, suæque intentionis feruore deposito, suadetur ibi apud Syracusas paucis mensibus degere, sancto Eulalio præbente victum & hospitium congruum. Sed quia bonæ mentis indoles nunquàm vacat, charitatis opera semper exercens, in ipso paruissimi hospitij quod acceperat, habitaculo cœpit hospitalitatem multis superuenientibus exhibere, peregrinus & alterius indigens solatio, consolan-

P sal. 22. Appellit Syracusas.

Eulalius, Syracusanus episcopus.

Monasterium S. Eulalij.

Heb. 11. Cõmunio Romanæ Ecclesiæ.

Hospes hospitalitatem exercet.

solandos suscipere peregrinos. Miratur sanctus Eulalius affluentem sancti animi libertatem, magnoque gaudio saginatur, dum per manum beati Fulgentij, cui victum quotidianum nihil habenti ministrabat, alimenta ministrari non habentibus videret: Et si fas est dicere, comparatione minorum crescere maiores solere, quãuis esset sanctus Eulalius in pauperibus gubernandis omninò perfectus, opera tamen beati Fulgentij considerans, de die in diem plùs misericors efficiebatur & largus.

Peraçto itaque presentis hyemis tempore, cura vehemēs beatum Fulgētium com-
mouet, episcopum quendam Rufinianum nomine, qui persecutionis violentiam fu-
giendo declinans, ex Byzaceno concilio nauigauerat, ibique prouinciæ Sicilia vicin-
nus, in quadam breuissima commorabatur insula, vitam monachi laudabiliter ge-
rens, videre indifferenter, vt eius admonitione secundo firmatus, quid facere deberet,
agnosceret. Hoc autem volebat, non quia Eulalio Pontifici minùs credebat, sed quia
in rebus dubijs vtilissimum semper esse multorum consiliū sentiebat. Per multos
itaque pedestris labores itineris ad illum Sicilia veniens locum, cui plùs propinquior
illa insula fuerat, vbi sanctus Rufinianus episcopus habitabat, modica nauicula de-
portatus, sacerdoti venerabili velociter presentatur: à quo similiter, nè in Aegyptum
proficisci perseueraret, admonitus, redire protinùs ad proprium monasterium, neque
tamen Apostolorum memoriam prætermittere, statuit. Occasione igitur nauigij feli-
cioris inuenta, Romam venit, & authorum secularium cõsono semper ore laudatam
caputque mundi veraciter appellatam, festinus ingreditur ciuitatem. Fuit autem tunc
in vrbe maximum gaudium, Theodorici regis presentia Romani senatùs & populi
lætificante conuentus. Vndè contigit, vt beatus Fulgentius, cui mundus fuerat olim
crucifixus, postquam sacra martyrum loca venerabiliter circuiuit, omnesque seruos
Dei, quorum in breui notitiam capere potuit, humili obsequio salutauit, in loco, qui
Palma aurea dicitur, memorato Theodorico rege, concionem faciente, Romana
curia nobilitatem, decus, ordinemque distinctis decoratum gradibus adspectaret, &
fauores liberi populi castis audiens auribus, qualis esset huius seculi pompa gloriosa,
cognosceret. Neque tamen in hoc spectaculo libenter aliquid intuetur, neque illis nu-
gis secularibus superflua illectus delectatione consensit: sed indè potiùs ad illam su-
pernam Hierusalem feliciter desiderandam vehementer exarsit, salubri disputatione
presentes sic admonens fratres: Quàm speciosa potest esse Hierusalem cęlestis, si sic
fulget Roma terrestris? Et si in hoc seculo datur tanti honoris dignitas diligētibus va-
nitatem, qualis honor & gloria præstabitur sanctis, contemplantibus veritatem?

Multa his similia beatus Fulgentius illo die salubriter disputauit, & iam toto corde
monasterium suum reuifere cupiens, ad Aphricam velociter per Sardiniam nauiga-
uit, vix credentibus præ nimio gaudio monachis suis, beatum rediisse Fulgētium. Ne-
sciebat planè sancta fraternitas, quid primitùs ageret: vtrum de absentia patris que-
reretur, an potiùs de presentia letaretur. Nullus tamen ausus est eum, quia discesserat,
culpare, sed cuncti potiùs satagebāt pro reditu eius Deo gratias agere. Iunguntur ser-
uorum Dei gaudijs etiam laici, lætantur omnes honesti ac nobiles viri, quòd beatus
Fulgentius Aphricanæ Ecclesiæ doctor prædestinatus, non diù fuisset in transmarinis
regionibus occupatus. Certatim denique singuli properant ampliora præbere solas-
tia * pietatis, quibus foueretur animus reuertentis. Offeritur à quodam, nomine Syl-
uestrio, benè Christiano, & prouinciæ Byzacenæ primario, locus apud monasterio fa-
bricãdo, cuius gleba pinguis ac fertilis, instituendis hortis oprabili fœcunditate con-
grueret, & quod plùs eligendum videbatur, longè adhuc à furore bellico constitu-
tus, quietissimæ pacis securitatem plenissimam daret, honestis plurimis per vicinas
possessions commanentibus: quorum frequens oblatio, transactionem monachis
facilimam promittebat, vt regnum Dei quærentibus, nulla cura secularis transactio-
nis obstreperet. Libenter itaque beatus Fulgentius hominis religiosi deuotam
suscipiens oblationem, sine mora in loco sibi concesso monasterium fundat, pluri-
mosque ad conuersionem pijs monitis inuitando, monachorum multiplicat nu-
merum, & magnæ congregationis efficitur pater. Quauis sanè spiritalia medita-
ri iugiter concupisceret, ampliori tamen sollicitudine distendi compellitur, ocium
sanctum quærens ex dilectione veritatis, & negocia multa suscipiens ex necessi-
tate charitatis. Vndè victus aliquando contemplatione meliorum, lectioni &

Cap. 13.
Rufinianus
episcopus,

Romã petie
religionis
ergo.
Theodori.
cus 2. in Ita-
lia Gottho-
rum rex.
Inuifit sa-
cra marty-
rũ loca Ful-
gentius.

Cap. 14.

*charitatis

Construit
monasteriũ
Fulgentius.

orationi tantum vacare desiderans: cogitavit diu, quomodo sarcinam presentis oneris abijceret, & sub aliorum regimine constitutus, ipse potius sub regula viveret, quam viuendi regulam ceteris traderet, secundum Dei preceptum magis vtile iudicans imperantibus obedire, quam obedientibus imperare. Cogitanti vero ea diutius, talis subito sententia nascitur. Est in medio vadosi maris sinu monasterium * Viuccensi litori proximum, Vennesensi autem maxima ex parte contiguum: vbi neque hortos colere paruissimi scopuli limes sinit angustus, neque ligni vel potabilis aque consolatio saltem ministratur exigua, sed rei vtriusque, per breuissimas nauiculas quotidie sufficientia preparatur. In hoc monasterio rigidi propositi disciplina antiqua seruatur, ab infantia sua plurimis vsque ad decrepitam senectutem sanctissime ibi viuentibus, sanctaeque professioni congrua opera laudabiliter exercentibus. Vbi tunc duo presbyteri peculiare, & merito mirabile, & immaculata senectutis honore venerabiles, abbatis officio fungebantur, nunquam de coenobio recedentes, sed ecclesiasticae dignitati multos viros idoneos nutriendos. Ad hoc igitur monasterium clam beatus Fulgentius proficiscitur, ibique in congregatione tam maxima nomen ponit abbatis, & adunatus multitudini monachorum, fulget quidem super ceteros scientia mirabili, eloquentia speciali, sed subijcitur omnibus laudabili humilitate, obedientia singulari. Memor quippe illius euangelicae sententiae, qua Dominus noster dicit, Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me patris: Omnes suas mortificat voluntates: ieiunijs insuper, orationibus, vigilijs & abstinentiae vacans, totumque se cum vitijs & concupiscentijs secularibus crucifigens, manibus etiam suis delectabiliter operabatur. Nam & scriptoris arte laudabiliter utebatur, & palmarum folijs flavellos sepiissime contexebat. Cui operi, etiam cum fuisset abbas, in suo monasterio vacabat. Lectioni autem in cellula frequenter coram fratribus insistebat, apud omnes amabilis, honorabilis & iucundus.

Clam aliud
petit cenobii,
posito abbatis nomine.

Ioan. 6.

Cap. 15.

Humilitas
sancti viri.

Cogitur redire ad abbatis officium.
Fit sacerdos

Cap. 16.
Non licet
ordinare
episcopos.

Sed quanta in eodem monasterio latitia, tanta in illo exorta est tristitia. Gaudebant isti, qui eum suscipiebant: dolebant illi, qui amiserant. Nascitur inter eos noua pugna charitatis. Isti nouum socium tenaciter amplectuntur, illi antiquum patrem reddi sibi suppliciter deprecantur. Isti se ornari de eius praesentia, illi de absentia deficere confitentur. Beatus vero Fulgentius magis volens discere quam docere, consentit hic esse, vbi fuit inferior: & trepidat illuc redire, vbi cunctis posset esse superior. Tunc abbatis Felicis & omnium fratrum, quos reliquerat, dolor ex necessitate consilium sumens, patrocinio sancti Fausti episcopi insulanos monachos pulsat. Ille protinus episcopali autoritate suum esse monachum Fulgentium allegat, sibi que reddi, & vbi ipse iusserit, viuere debere confirmat. Minatur excommunicationem contradicentibus: ipsum vero Fulgentium, nisi consentiat, inobedientibus similem pronunciat iudicandum. Quid multa? Deponitur rursus beatus Fulgentius ad monasterium proprium, subire precipitur abbatis officium: & ne iterum a desiderio spiritali mutabilis fieret, repente cum sacerdos presbyterum consecrat, ut abbatis & presbyteri decoratus officio, nec monasterium relinquere, nec in alia posset ecclesia fortuito ordinari.

Victus ergo, & honoris compedibus victus, coepit iam beatus Fulgentius aequanimiter monasterium suum regere, fama que crescente laudabili, super omnes Africae provincias innotescere: in ipso autem Vintorum territorio tanquam proprius episcopus honorari, paratis omnibus, quando cunque facultas ordinandi episcopum coefferisset, beatum Fulgentium primum sacerdotem vocibus petere & mentibus, nec alterum nisi beatum Fulgentium sibi consecrari permittere. Desiderium deinde populorum Deus videbat, ipsum quoque beatum Fulgentium non latebat.

Sed quia tunc regalis autoritas episcopos ordinari prohibuerat, nec viduatis plebibus providere pastores licebat, securus huius interdictionis tempora transigebat, superfluum iudicans honorem fugae praesidio recusare, quem nec dare alicui fas erat, nec accipere. Postquam vero sacra turba Pontificum, qui remanserant, communicato inter se consilio, definiuerunt aduersus preceptum regis in omnibus locis celebrare ordinationes Pontificum, cogitantes aut regis iracundiam, si qua forsitan existeret, mitigandam, quod facilius ordinati in suis plebibus viverent: aut si persecutionis violentia nasceretur, coronandos etiam fidei confessione, quos dignos inueniebant promotione: ministerium vero suum facilius impleturos, atque inter ipsas tribulationes

latrones proprijs plebibus solatia preſtituros: fit repente communis aſſumptio, preſbyteros, diaconos, & ſi quos inueniret electio, rapere, benedicere, conſecrare, certim in locis ſingulis properantibus, nē in tali ſtudio aliquis aut tardus, aut nouiſſimus videretur. Tunc beatus Fulgentius eligentium vota velociori preueniens fuga, latebris incertis abſconditur, nec quaeritus vllatenus inuenitur. Plebs ipſius loci, vbi fuerat monaſterium conſtitutum, diſſerre ſuam prorsus electionem, donc inueniret beatum Fulgentium, cogitabat. Veruntamen timens, nē, dum diu beatus Fulgentius quaeritur, fama hec Carthaginem perueniret, atque inde rursus regalis interdictio naſceretur: ita compellente feſtinationis neceſſitate, ſuadentur ſibi de ſuis clericis alterum quaerere. Sic per multa loca, vbi beatus Fulgentius aut ſolus, aut primus electus eſt, poſtquam minimē potuit inueniri, dedit alijs honoris ſummi licentiam. Repleta iam fuerat prouincia Byzacena nouis ſacerdotibus, & penē vix paucarū plebium cathedrā remanſerant deſtituta: regis quoque commota ſcūitiam cunctos iam decreuerat exilio mancipandos, in ipſum primitus ordinatorem, id eſt, primatem, nomine Victorem, procedente ſententia: qui iam à ſeruis regis exeuntibus captus, ad Carthaginem ducebatur: & omninō ſuccedente maiore triſtitia, verſa fuit in publicos luctus ordinationis aſſumpta letitia. Tunc occultis nuncijs edocentibus, tranſiſſe tempus faciendae ordinationis, beatus Fulgentius putans, cathedris quammaximē proximis epiſcopos haberi proprios, ipſe rursus monaſterij ſui congregationi gubernator reuertitur, nihil dubitans, neque formidans, ſed omninō ſe pontificalis dignitatis euaiſſe ſarcinam gaudens.

Veruntamen altiori cōſilio Deus noſter prædeſtinata perficiēs, cui dederat docendi ſalubriter facultatem, doctrinā ſalutaris dare iam volebat authoritatem, nē deſſet fidei Catholicae contra Arrianos fideliffimus prædicator. In tempore ergo tribulationis abſcondere noluit vas electionis, per quem diſpoſuerat implere officium prædicationis. Erat adhuc Ruſpæ oppidum nobile, clariffimis habitatoribus prorsus illuſtre, cui nullus fuerat epiſcopus ordinatus: quia Diaconus quidam Felix nomine, qui ambire voluerat, repudiatus, honorem Pontificis in illo loco nec ipſe merebatur, nec alterum patiebatur accipere. Frater quippe illius germanus, amicus procuratoris, per potētiam ſecularis actionis miniſtrabat vires ambitionis. Dolor honeſtorum ciuium mentes vehementer angebat, cur ſoli remanſiſſent ſine patre ſpiritali, qui videbantur ſuper ceteros excellere nobilitate carnali: cū repente fama verax dolentibus nunciaret beatum Fulgentium, quem tot loca primo ſacerdotio iudicauerant dignum, nulloatenus tempore ordinationis inuentum, remanſiſſe preſbyterum, gloria maiore veſtitum, quod honoris ſuperioris ſic calcauerat appetitum. Illis, quibus diſplicebat ſuperbus ambitio, placet iſte laudabilis excuſator. Conſentitur ab omnibus, ipſum ſibi eſſe ſeruatum, propterea minimē tantis plebibus ambientibus ordinatum. Neſciente igitur beato Fulgentio, Victor primas in itinere petitur à Ruſpenſibus, & vicinis epiſcopis ordinandi Fulgentium licentia datur. Tunc aggregata violentae multitudinis manu, repente beatus Fulgentius, dolens oculos, in cellula propria reperitur: inuaditur, tenetur, ducitur, & Pontifex eſſe non rogatur, ſed cogitur.

Indē ad epiſcopum, qui admonitus fuerat ordinationē celebrare, perductus, ignoti populi conſtituitur pater, ita vt in illo Propheticum illud compleri videretur oraculum, Populus quem non cognoui, ſeruiuit mihi. Nimis aut gratiffimus viri ſapientis adſpectus, & fauores populi ſuffragantis augebat, & à quocunque tunc videbatur incognitus, humilitate veſtium blandus, modoſtoque in ceſſu venerabilis habebatur. Cū verō loqui quippiam, cogente interdum ratione, voluiſſet, in eius ore omnis turba pendeat, ex locutione familiari conſiderans, qualis eſſet ſpiritalis magiſtri futura doctrina. Propter quod ex omnibus poſſeſſionibus, vbi cunquē tranſibat, populus confluxerat ad fauendum, Ruſpenſi Eccleſiae quanto ſerius, tanto meliorem conſtitentes proueniſſe Pontificem. Diaconus porro videns ſuae ambitionis conatus vaniſſimos deſeciſſe, quod ſolum remanere deluſo poterat, ſauit, & tardus, innumeris congregatis, venient filio pacis ſcandalum, ſicut ſacer loquitur Pſalmus, iuxta ſententiam ponit. Viam igitur, per quam veniebat Dei ſeruus electus, obſedit ambitio infeſtus. Sed vbi quē ſimplicibus ſubuenit Chriſtus, nec impediri poteſt ab homine ſacerdotis electio, quam nō præcedit ambitio. Neſcio quo ſanctiſpīritus admonentis impetio,

Fugit epiſcopatum.

Cap. 17.

Felix, diaconus am. ambitioſus.

Cogit epiſcopatum Ruſpenſem ſcipere.

Pſal. 17.

Diaconus reſpuſus ſcūit in Fulgentium. Pſal. 139.

Miffam celebrat. **Cap. 18.** rio, per alteram viam populus qui præcedebat, ambulauit, & beatorum Fulgentium, dum adhuc hostis fedet in via, super suam cathedram collocauit. Celebrata sunt eodem die diuina solenniter sacramenta, & de manibus beati Fulgentij communicans omnis populus, letus abcessit. Quod postea Diaconus audiens, diuine voluntati, licet tardius, cessit. Hunc ilico reuertentem beatus Fulgentius benignè, affabiliter, clementerque excepit, ita vt cum postea presbyterum ordinaret. Sed vltionem debitam diuina iustitia demonstrauit omnino velociter. Ipse enim Diaconus, iam presbyter, intra annum mortuus, & procurator ei consentiens ad penuriam reductus, dederunt poenas temporalis audacię, quibus potens est Deus preparare in futuro gratiã celestis indulgentiæ. Nos illud propterea vel commemorandum putauimus, vt ostenderemus hinc maiorem beato Fulgentio creuisse circa singulos autoritatem, dum cognoscerent in istis vigilasse diuinam seueritatem.

Honores nõ illi mutant mores. Suscepit interim beatus Fulgentius episcopatum sine aliqua ambitione, cum maxima deuotione, manente in cõtradiçtores diuina vltione. Nec ita factus est episcopus, vt esse desisteret monachus: sed accepta Pontificis dignitate, professionis præteritæ seruauit integritatem. Seruata verò professionis integritas, plus ornauit Pontificis dignitatem. Nunquam denique preciosa vestimenta quefuit, aut quotidiana ieiunia prætermisit, aut conditos suauiter cibos vel inter hospites manducauit, aut discumbendo saltem requiescere & resolueri rigidum propositum voluit, sed vna tantum vilissima tunica siue per æstatem, siue per hyemem patienter indutus fuit. Orario quidem, sicut omnes episcopi, nullatenus utebatur: pelliceo cingulo tãquam monachus utebatur, sic studio humilitatis ambitionem vestium corporalium fugiẽs, vt nec ipsa calceamenta suscipiens clericorum, aut vltimis caligis in tempore hyemis, aut caligulis in tempore æstatis simpliciter uteretur. Intra monasterium sanè interdum solas accipiebat, frequenter nudis pedibus ambulabat. Casulam preciosam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit. Subtus casulam nigello vel lactineo pallio circumdatus incessit, quãdo temperies aëris inuitabat, solo pallio intra monasterium coopertus. Scapulis verò nudis nunquam a nobis visus est, nec deposito saltem cingulo somnum petiuit. Sux autem cõtinentiæ Deo teste fiduciam gerens, in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat: & in tempore sacrificij mutada esse corda potiùs, quàm vestimenta, dicebat. Huic beatissimo sacerdoti nullus aliquando extorsit cuiuslibet generis carnes accipere, sed sola simpliciter olera, ptisanas & oua, quãdiu iuuenis fuit, sine oleo, postquam verò senuit, superfluo oleo māducavit: ideo persuasus oleum accipere, nè caligo præualens oculorum, lectiõnis impediret officium. A vino autem sanus semper abstinuit. Si quãdo verò compellente infirmitatis necessitate, vino modico vti compulsus est, calicibus plenis aqua superfundens quippiam meri, nec saporis eius, nec odoris iucunditate fruebatur. Antequam vigiliæ a fratribus nunciarentur, ipse semper corde & corpore vigilans, aut orabat, aut legebat, aut dictabat, aut cuiusq; spiritali meditationi solus vacabat: quæ se per diem filiorum Ecclesię necessitatibus occupari iugiter sciebat. Ad agēdas cū seruis Dei vigilias interdum descēdebat, sed priuatas apud se vigilias studijs, quę dixi, multo laudabilius exercebat.

Carnibus perpetuò abstinuit. In nullo autem loco visus est sine monachis habitare: propter quod a ciuibus Ruspensibus hoc primum beneficium ordinatus episcopus postulauit, vt fabricado monasterio locū cõgruum darent. Tunc ex pluribus ciuibus, obedire festinantibus optimo sacerdoti, quidam nomine Posthumianus, Christianissimus & inter suos nobilissimus ciuis, agellum proprium fideliter obrulit, non longè ab ecclesia constitutum: vbi pinis cõsurgentibus in excelsum, speciosi nemoris virebat amœnitas. Excepit beatus Fulgentius libentissimè locum, cuius etiam ligna necessaria futura fabrica conspiciebat: protinusque beatorum abbatem Felicem venire velocius persuasit, cum maxima penè totius cõgregationis multitudine, nisi quod paucissimos fratres in illo monasterio dereliquit, quibus vnum ex fratribus, Vitalem nomine, preposuit. Tali verò charitatis lege monasteria vtraque præcipiebat vniri, vt quasi non fuissent locis diuisa, sic essent vnanimitate coniuncta. Si quos autem novos monachos vel in isto, vel in illo monasterio Christus acquireret, tempus inter se conuersionis ordinemque seruarent: & si quando ad se videndos, iubentibus duntaxat prioribus, venirent, non vt hospites, sed quasi vnus congregationis homines susciperentur: beati verò Fulgentij

Item vino sanus. **Cap. 19.** Nufquam degit sine monachis. epi-

episcopi prouisione communiter gubernati, patrem spiritalem simplici venerarentur affectu: sic beato Fulgentio singula disponente, nè suscepta regendorum sarcina clericorum, consolationem perderet monachorum.

Interea repente diriguntur ministri regalis furoris, vt detentus etiam ipse, cum ca-
 teris in exilium Sardiniam confessor Christi nobilis truderetur. Abductus ergò velo-
 citer, licet doleret ecclesiam suam nullis adhuc eloquiorum suorum monitis erudi-
 tam, remansuramq; protinus destitutam: sapienter tamen tristitiam gaudio maiore
 vincebat, quòd tam gloriosæ cõfessionis esse particeps inchoabat. Comitantibus er-
 gò monachis simul & clericis, magister egregius vtriusq; professionis exijt, flentibus
 laicis omnibus, de cathedra honoris ad locum beati certaminis, paratus fidem Ca-
 tholicam mente libera, voce forti coram regibus & potestatibus confiteri. Suscepit
 cum Carthago venientem, fructumq; eius notitiæ in paucis diebus fideliter gustans,
 multa obtulit munera: quæ beatus Fulgentius monasterio illi, quod fabricari dele-
 gauerat, profutura mandauit. Ipse verò nauem crucifixo corde & corpore nudus af-
 scendit, habens secum plurimas diuitias scientiæ singularis, quibus omnes vbicunq;e
 veniebat, indeficiente largitate pascebat. Inter alios sanè episcopos, cum quibus exili-
 um commune susceperat, tempore ordinationis erat inferior, sed patientiæ & chari-
 tatis virtute non inferior. In rebus enim dubijs, vbi quàm maximè consilium peteba-
 tur, si quandò inter se cõfessores beatissimi de communi vtilitate tractabant, vltimus
 quidē sedebat: veruntamen ipsius sententiam Primas vel omnes qui Primatem se-
 quebantur, audire & facere cupiebant: quauis ille nihil sibi per inanem gloriam ven-
 dicans, deferret honorem congruum prioribus suis. Si enim cogebatur respondere
 consulentibus, ita paratus erat semper obedire iubentibus, nè presumeret aliquid ex-
 torquere nolentibus. Post deliberationis autem longissimas moras, quicquid de fini-
 tio communis inuenerat, eloquenter allegandum sensibus ceterorum beato Fulgen-
 tio dimittebatur. Hinc etiam quodocunq;e transmarinis literis de fide vel de diuer-
 sis quæstionibus interrogabatur episcopi, respondere pro omnibus ab omnibus ei im-
 ponebatur. Ita sicut sanctæ memoriæ Aurelius, Carthaginensis antistes ecclesiæ, inter
 sua priuilegia meruit, vt literas ex Aphricano concilio dandas solus ipse scriberet: sic
 iste meruerat, vt literas ex illo concilio dirigendas, solus ipse dictaret. Sexaginta qui-
 pe & eo amplius episcopos tunc catena ligabat exilij, quorum lingua & ingeniū bea-
 tus Fulgentius episcopus fuit. Propterea quodocunq;e rescribebat consulentibus,
 episcoporum ceterorū dicebantur nomina in titulo, sed solius beati Fulgentij sermo
 tenebatur in stylo. Preter istas quoq;e publici tractatus epistolas, si quis fortè ex ipsis
 episcopis absentem plebem suam corrigere vel monere voluisset, ad beatum Fulgen-
 tium accedebat, & per ministerium linguæ eius, officium suæ dispensationis imple-
 bat. O mirabilem virum, non sibi soli, sed & omnibus natum. Sola cum Ruspensis Ec-
 clesia meruerat doctorem, & pars maxima concilij Byzaceni de ipsius sermone viuē-
 bat. Quicunque in qualibet sacerdotum exultantium plebe tentabat inquietus existe-
 re, vel episcopi proprii iussa contemnere, beato Fulgentio distante, sic corripieba-
 tur absens, vt satisfactionis remedium querens, enauigato mari, continuò fieret pre-
 sēns, & per ipsum beatum Fulgentium, cuius eloquentiam senserat excommunica-
 tus, impetraret veniam salubriter humiliatus. Ipse nanque beatus Fulgentius erat vl-
 tor, ipse intercessor: cum collega vltor, pro ministro intercessor. Ab ipso procedebat
 gladius, vnde superiorum ceruix dura caderetur: & per ipsum rursus beneuolentiæ
 medicina præbebatur, donè supplicum fratrum pusillanimitas sanaretur. Inter ipsa
 sanè primordia gloriosi exilij, monasterium congregare, paucos secum monachos
 ducens, minimè potuit: sine fraterna tamen congregatione vitam ducere nesciens,
 cõepiscopos suos, Illustrem scilicet & Ianuarium, habitare secum persuasit volentes:
 quibus vnico seruiens charitatis affectu, similitudinem magni cuiusdam monasterij,
 monachis & clericis adunatis, sapienter effecit. Erat quippe eis cõmunis mensa, com-
 mune cellarium, communis oratio simul & lectio. Nullus se super alterum insolē-
 ter efferebat, nec proprijs fratribus amplius aut peculiariùs consulebat, nisi quòd
 magis illi monachi, qui beatum Fulgentium sequebantur, districtioris abstinentiæ re-
 gulam custodientes, nihil omninò proprium possidebant, nec inter alios clericos cle-
 ricorum more viuēbant. Talis erat beati Fulgentij eruditio, quæ spiritalibus monitis
 ita

Cap. 20.
Truditur in
exilium.

Ei sententiā
quanti fecer-
unt episco-
pi exules.

Nomine
omni episco-
porum red-
dit responsa
literis.

Sexaginta
episcopi
exules.

Efficacia
scriptorum
Fulgentij.

Monachi &
clerici si-
mul degē.

itā subiectorum sibi corda transferret à terrenis ^{uoluptatibus} ad spirituales caelestesq; delicias, vt boni propositi manente censura, non seducerentur infirmorum fratrum inertia, nolentium imitari, quæ quotidie ante oculos eorū gerebantur, exempla. Quis illius habitationis dignè explicet laudes? Domus illa, tunc Calaritanæ ciuitatis oraculum fuit. Illuc enim veniebat affligtus percipere remedium consolationis: ibi gerebantur inter discordantes pacis & concordiaē pacta fidelia. Diuinam volentibus audire diligentius lectionem, ministrabat ibi Dominus plenissima expositionis ædificationem. Delectabat nobiles viros, si fieri posset, quotidie beatum Fulgentium cernere disputantem: libebat indigentiam sustinentes, indè petere suppliciter elemosynam corporalem, vnde doctrinam quoque sumeret spiritalem. Frequenter enim beatus Fulgentius, quos, multa largiendo, de temporali fame liberabat, renunciare seculo, sapienter admonendo, faciebat, & quantum nihil habentes, habendi voluntatem contemnere suadebat: itā cupidus semper acquirendæ ad cœnobium fraternitatis, vt quantum omnibus omnia nōset esse, monachorum tamen professioni sociare cunctos & optaret, & vellet. Hęc fama per singulos dies crescens, Carthaginensis quoque ecclesiæ populos ad maiora gaudia prouocabat, & certissimis testibus ex illa prouincia venientibus, beatum Fulgentium commendabat absentibus.

Pertrahit
multos ad
monasticæ.

Cap. 21.
Persecutio
Trafamundi
regis.

Interea Trafamundi regis aduersus religionem Catholicam mens implacabilis & ira terribilis, inter asperas persecutiones subdolasq; factiones, quibus æqualem Deo patri negare Christum Catholicos nunc terroribus cogebat, nunc promissionibus inuitabat, sub intentione plus decipiendæ multitudinis simulare coepit, rationem se simpliciter inquirere Catholicæ religionis, reperiri neminem putans, cuius posset in suis erroribus assertionem conuinci. Proponebat denique multas ineptarum tendiculas questionum, nec si quis ei respondere voluisset, aut despiciebat, aut repellebat: immo quasi patienter audiens, satisfieri sibi non posse iactabat. Et reuera quis homini tam obdurato corde valuisset lumen ostendere veritatis? Efficiebat tamen plurimos religiosos, audaces fidei suæ constantia, per occasiones à Domino preparatas, studio si regis conuincere blasphemias. Dicitur autem requirenti diutius, quis plenissime posset testimonijs euentibus vindicare veritatem catholici dogmatis, esse inter episcopos exulantes beatum Fulgentium, cui nihil deesset in scientia, plurimum redundaret in gratia, qui sapienter & eloquenter roganti regi satisfaceret. Protinus rex probare cupiens sacerdotem, cui generaliter testimonium bonum tota nostræ religionis perhibebat Ecclesia, seruum strenuum celeriter dirigit: à quo sine mora ductus atque perductus, intrauit Carthaginem lætus: vbi tãquam fidelissimus dispensator, erogandi talenta sibi credita reperiens occasionem, coepit in hospitio proprio venientes ad se catholicos orthodoxos diligenter erudire, rationem reddens, quomodo pater & filius & spiritus sanctus, manente trium personarum differentia, Deus vnus à fidelibus prædicetur. Tanta autem fuit beato Fulgentio facundi sermonis suauitas, tanta in vultu eius micabat hilaritas, vt certim fideles vniuersos sancta charitas traheret vel interrogare doctissimum virum, vel audire quoties ad interrogata respondebat. Ille verò verbum Dei sine inuidia tabescente communicans, occurrebat interrogationibus omnium, neminem despiciens, nullum iudicās improbum: paratus etiã ipse, si cui fortè Deus per spiritum sanctum melius reuelasset, audire vel discere, tenere, sequi, approbare, sub officio doctoris, humilitatem discipuli benignus & mitis exercens. Vnde contigit, vt multo doctior & seipso melior fieret, lucra Christo maiora perquirere.

Fructus doctrinæ S. Fulgentij apud Carthaginē

Alios enim iam rebaptizatos, errorem suum plangere docebat, & reconciliabat: alios autem, nè suas animas pro terrenis commodis perderent, admonerat: & quos iam perditioni proximos sentiebat, itā blandis sermonibus leniebat, vt propter eius beneuolentiam verecundarentur cogitatum implere malitiam, reuersiq; velociter agerent poenitentiam. Confortati alij verbis eius, & doctrinæ eius sale conditi, redarguebant Arrianos hereticos cum omni fiducia. Sic mirabili gratia factum fuit, vt per vnum sacerdotem, cuius sapientiam rex voluerat experiri, sapientium numerus apud Carthaginem cresceret, & per ministerium persecutoris fides Catholica incrementum potius, quàm defectum, acciperet.

Cap. 22.

Hęc omnia rex per occultos nuncios discens, egregij sacerdotis ingenium, sapientiam, doctrinam, fidem, pietatem, mansuetudinem, continentiam probat, & conuenientem

entem famam suam præconij talem esse, qualis prædicabatur, agnoscit. Dicta proinde quædam, veneno plena perfidia, legenda ei celeriter dirigit, responsionem sibi flagitans reddi. Suscepit hæc doctissimus pontifex, & longissimam narrationis ineptias per obiectionum capitula diuidens, responsiones subiecit breues, probabiles, necessarias, autoritate testimoniorum graues, & totius rationis lumine radiantes. Quas cum multis sapientibus viris diu multumque collatas, & ad populi notitiam perductas, regi quoque longa expectatione suspensio tradidit ingerendas: quas ille barbarus intensissime perlegens, quia nunquam prædestinatus fuerat ad salutem, laudat sapientiam, miratur eloquentiam, prædicat humilitatem, neque tamen meretur intelligere reuerentiam. Carthaginensis autem populus, triumphus spiritualis interpretis, propositiones regis fuisse conuictas læto murmure confitetur, & catholicam fidem semper esse victicem, coniunctis beati Fulgentij laudibus, gloriatur.

Adhuc tamen rex virum doctissimum probare desiderans, de alijs eum quaestionebus rursus interrogat, & interrogationem suam semel tantum beato Fulgentio præcepit legi, neque meditando, neque describendo tribuens facultatem. Timebat enim, ne verba eius conuincenda, sicut prius, sermonibus eius infererentur, totiusque ciuitatis iudicio victus esse iterum reprobareretur. Beatus vero Fulgentius semel sibi lecta vix recollere præualens, respondere differebat: sed respondere eum rex magis ac magis imperabat, responsionis arguens moras, & cautelam sanctissimi viri, diffidentiam iudicans. Vnde idem pontifex discretionis virtute subnixus, ne qua forsitan per populum mendacia spargerentur, quibus fingeretur aut non potuisse, aut noluisse beatum Fulgentium regalibus quaestionibus obuiare, tres libellos mirabiles facit: vbi memoratum regem simpliciter alloquens, totius quaestiones seriem, quam tenui auditu perceperat, late reuulabat, docens animam rationalem Christo Domino in susceptione carnis minimè defuisse. Tunc rex admiratione maxima repletus, nihil amplius est interrogare ausus, nisi quod vnus ex episcopis eius, Pinta nomine, quasi respondere conatus, tacere potius noluit, quam respondere aliquid potuit. Cui tamen illico beatus Fulgentius alterius operis, quod aduersus Pintam titulauit, disputatione veridica restitit, & in prima defensione sua victos aduersarios, temerariè satis ostendit repetisse certamen.

De spiritus sancto interroganti presbytero Abragilæ, per commonitorium paruisimum testimonia protulit plura, docens eum, cum patre & filio Deum vnum simpliciter confitendum. Cuius etiam commonitorij sententias inter vtrunque illius temporis opus ordinauit oportere describi, legentibus omnibus fidelibus Catholicis, & mirantibus: erubescens Arrianis, & dolore contra ipsum murmurantibus: donec mala suggestionis occasione reperta, volenti eum regi intra Carthaginem diutius retinere, diceretur ab impijs & malis hominibus: Sine causa rex laboras: nihil tua diligentia proficit. Intantum quippe iam doctrina Fulgentij episcopi præualuit, vt de sacerdotibus tuis reconciliet aliquantos. Proinde nisi citò subueneris, religio nostra deficiet: & quicumque à nobis est baptizatus, hominibus iterum prædicabit publicè reconciliatus: nec si persecutionem volueris concitare, timeri poterit regalis sæuitia. Multum quippe confortat & stabiles facit omnes episcopos Fulgentij præsentia.

Suggestentibus talia rex, quasi magna necessitate cõstrictus, assentit, & beatum Fulgentium rursus ad exilium Sardinia reuocare compellit. Intempesta igitur nocte (sic enim rex fieri delegauerat) ad nauem beatus Fulgentius populo ignorante perducitur: sed contrario flatu resistentibus ventis, super litus tantas passus est moras, vt per dies plurimos omnis penè illuc ciuitas conueniret, & de manu eius valefaciens communicaret. Ibi autem prophetica gratia per spiritum sanctum repletus, Iuliateo viro religioso nimis afflicto, grauitè pro discessu beati Fulgentij pontificis ingemiscienti: Diutius, ait, flere noli: Citò reuertemur ad vos: Catholica Ecclesie libertate reparata, videbitis nos. Hoc autem, quaeso, secretum sit apud te, quod nimia charitas indicare compulit me. Sic sollicitè semper beatus Fulgentius iactantiam fugit, nec in donis spiritualibus humanam gloriam quaesuit, testimonio conscientie suae contentus, & sola Dei misericordia fretus. Vnde etiam miracula facere nunquam delectatus, hanc gratiam sibi dari nullatenus desiderauit. Sed si quando petebatur pro infirmis & laborantibus, vel necessitatem tribulationum temporalium tolerantibus Dominum

D depre-

Trafamundus Fulgentio questiones proponit.

Cap. 23.

Lib. 3. ad Trafamundum.

Opus Fulgentij aduersus Pintam.

Cap. 24. Itè commonitorium de Spiritu sancto.

Cap. 25. Iterum relegatur.

Predicit cesarem reditum suum.

deprecari, preces suas sub hac deuotione fundebat: Scis, Domine, quid animarum nostrarum saluti conueniat. Postcentibus ergo nobis quod admonet necessitas, hoc misericordia tua concedat, vnde spiritalis non impediatur utilitas. Oratio ergo nostre humilitatis, si expediat, ita exaudiatur, vt voluntas tua principaliter compleatur. Et frequenter quidem Deus omnipotens oranti sacerdoti multum concessit: sed ille nihil proprijs tribuens meritis, eorum potius fidei, pro quibus exaudiebatur, omnia deputabat: neque sibi, sed illis, hoc concessum fuisse dicebat.

Cap. 26.

* Miracula

Sed ne diu moras longissimas faciamus, vnam eius sententiam de faciendis mirabilibus inferamus. * Mirabilia, aiebat, non conferunt homini iustitiam, sed notitiam hominum. Quisquis autem fuerit hominibus notus, nisi fuerit iustus, ad aeterna perueniet supplicia condemnatus. Ille vero, qui misericordie celestis ope iustificatus, in conspectu Dei solius vixerit iustus, etiamsi parum sit hominibus notus, beata sanctorum percipiet gaudia coronatus. Vir ergo mirabilis timuit habere laudem de mirabilibus, quanuis ampliora quotidie miracula faceret, exhortatione sanctissima multos infideles credere, multos hereticos reconciliari, multos pessimis moribus deditos, continentie faciens leges excipere: dum per eius saluberrima monita sobrietatem discerent ebriosi, castitatem sectarentur adulteri, distribuere omnia pauperibus avari rapacesque docerentur: & murato proposito, superbis humilitas, litigiosis pax, inobedientibus obedientia fieret dulcis. Talibus plane mirabilibus beatus Fulgentius piam semper operam dedit, quibus secum comitantibus, in omni loco & tempore gloriosus, fauente aliquando sereni aeris tranquillitate Sardiniam reportatus, exultantium coepiscoporum letos animos reddidit, ipsamque prouinciam, cui tantorum presentia sacerdotum tribuebat ornatum, presentie sue luce fecit splendidam, concurrentibus vndique cum gaudio Christianis hominibus, videre athletam Christi fortissimum, qui certamine singulari saeuientis impetum regis fregerat, ad diuina castra redisse insignibus laureis adornatum, & antiquis commilitonibus iunctum, tanto amplius exhibuisse laudabiliter humilitatem, quanto sciebat suam plus enituisse virtute: memor sine dubio scripturae monentis: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam.

Redit in Sardiniam, cunctis laetantibus.

Eccl. 5.

Cap. 27.

Nouum exstruit monasterium exul Fulgentius.

Noluit plane iam beatus Fulgentius in priori domo multis fratribus comitantibus diutius habitare, sed iuxta basilicam sancti martyris Saturnini, procul a strepitu ciuitatis vacante reperiens locum, Brumasio Calaritanæ ciuitatis antistite venerabili prius, sicut decuit, postulato, nouum sumptibus proprijs monasterium fabricauit: in quo quadraginta & amplius fratribus congregatis, disciplinae cenobialis ordinem custodiuit illæsum, nemini dans licentiam professionis sanctæ regulam præterire: sed principaliter hoc obseruandum monachis tradens, vt nullus eorum quicquam sibi proprium vendicaret, sed essent omnibus omnia communia. Dicebat enim frequenter, nec debere, nec posse monachum iudicari, cui voluntas habere priuatum peculium persuaserit. Vt enim monachus lautioribus forsitan cibis vtatur, interdum cogit infirmitas corporis: vt autem cupiat in quamlibet exiguis rebus iuris proprii dominium vendicare, superbæ voluntatis & auaræ cupiditatis euidens testimonium est. Distribuebat sane ipse cum summa discretione seruis Dei necessaria vitæ subsidia, singulorum vires infirmitatemque considerans. Veruntamen quibuscunque plus cæteris consulebat, eos humilitatem custodire amplius admonebat, dicens eis: De substantia communi quisquis aliquid plus accipit, omnium fit debitor, quorum est illa substantia. Debitorum porro sola iuuat humilitas. Sic efficiebat, ne quis scandalum pateretur, quando vni propter infirmitatem plus dare videbatur. Erat ei quoque nimia sollicitudo, præuenire cunctorum monachorum petitiones, ante tribuendo, quicquid tribuendum cuilibet vel necessitas, vel ratio manifesta monstraret. Si quis autem præsumpserit, priusquam acciperet, petere: negabat ei continuò, etiamsi mereretur accipere, dicens monachos debere his, quæ acceperint, esse contentos. Cæterum qui sibi * tanquam indigeant, petunt, desiderijs adhuc carnalibus seruiunt, & omnino non perfecte de celestibus cogitant, quandiu quid sibi necessarium sit, ipsi sibi, quia non possunt negociando, petendo saltem prouidere festinant. Illos quoque veros esse monachos dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, nihil nolle, sed abbatibus tantummodo consilia vel præcepta seruare. Propterea sine consilio suo nec eum fra-

* plus ¶

Veri monachi sint.

fratrem, qui Præpositi gerebat officium, sinebat aliquid agere. Laborantes fratres, & opera carnalia indefessis viribus exercentes, lectionis autem studium non habentes, minùs diligebat, nec honore maximo dignos iudicabat: In quo autem fuit scientiæ spiritualis affectus, etiam si virtute corporis destitutus, operari manibus nunquàm posset, peculiariter habebatur dilectus & gratus. Amabat autem, quando coram fratribus disputabat, si quis ei quæstiones proposuisset acerrimas, in quibus excellentissimo laboraret ingenio: licebatq; generaliter omnibus fratribus, etiã natura simplicibus, parùmve intelligentibus, vndè vellent, interrogare: nec priùs, quàm satisfactum sibi confiterentur, rationem reddere, victus tædio vel labore, cessabat. Erat enim maxima ei & mirabilis gratia, corripere inquietos corde tranquillo: ita vt tunc magis quando putabatur ab alijs vehementer irasci, summa in eo vigeret regnaretque placiditas, & sine perturbatione perturbato similis, multos malè agentes saluari imperu perturbabat. Odiens enim vitia, diligens homines, tandiù seuerus apparebat, quandiù disciplina spiritualis vtilitas exigebat. Aliàs autem circa singulos ita mansuetus fuit, communis & facilis, vt neminem fratrum puro nomine clamitaret, neq; cum s typho dominationis secularis, aliquibus quauis paruulis imperaret.

Scriptis eodem tempore Carthaginensibus epistolam, sublimi exhortatione perspicuam, vbi penè cunctos dolos & fallaciæ blandimenta, quibus infelices animæ seducebantur ad mortem, grauissima conuestione digessit, Tunc etiam de remissione peccatorum consulenti Euthymio viro religioso, duobus libellis sine mora respondit, testimonia quoque prædestinationis & gratiæ differentias cupientem nôsse, salubriter disputans docuit. Iam familiares epistolas, in quibus tamen spiritualis ædificatio continetur, & ibi in Sardinia commanentibus, & in Aphrica degentibus, & Romanis præcipuè senatoribus, viduisque ac virginibus, quarum fama laudabilis habebatur, frequenter direxit. Ad Probam virginem Christi, de ieiunio & oratione libellos duos conscripsit. Ità notior omnibus gentibus, cum duo libri, quos Faustus episcopus Galliciarum contra gratiam subdolo sermone composuit, fauens occultè Pelagianis, sed Catholicis tamen volens videri, Constantinopoli offensi, à pluribus fratribus ad beatum Fulgentiũ probandi dirigerentur, nè occultum serperet virus, septem libris ipse respondit, plùs laborans exponere, quàm conuincere: quia dubios sermones eius exponere, hoc erat delirantis argumenta conuincere. Magnus planè huius operis labor mercedem debitam citò susceperat. Vt enim est dictatio ipsa finita, protinus est longissima captiuitatis catena disrupta. Mors enim Trasamũdi regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Ecclesiæ Catholicæ per Aphricam constitutæ libertatem restituens, Carthaginensi plebi proprium donauit antistitem, cunctisque in locis ordinationes pontificum fieri clementissima autoritate mandauit.

Beatus igitur Fulgentius, postquàm sapienter expugnauit Pelagianos, lætificatos meruit videre Catholicos: indè, secundum quod per eum spiritus sanctus prædixerat, reuersus est Carthaginem cum omnibus consacerdotibus, vndè solus exierat. Inuenit lætos, quos reliquerat mœstos: inuenit nimia exultatione feruentes, quos reliquerat persecutionis violentiam sufferentes: inuenit habentes spiritalem patrem, quos reliquerat dolentes Ecclesiam matrem: inuenit expectantes se cum gaudio, quos reliquerat gementes in tædio. Tanta autem fuit deuotio Carthaginensium ciuium, beatum Fulgentium reuifere cupientium: sic vniuersus populus expectabat ardentem, quem viderat in conspectu suo pugnaſse viriliter, vt alijs episcopis ante ipsum descendentibus, silens multitudo super litus staret, oculis & mentibus inter omnes episcopos beatum Fulgentium, quem familiariter nouerat, quærens, & à cunctis nauibus beatum Fulgentium expetens. Vbi verò facies eius apparuit, immensus nascitur clamor, altercantibus omnibus, quis primò salutare agnoscendus, quis benedicenti caput supponeret, quis extremis vel saltem digitis mereretur tangere gradietem, quis videre vel oculis procùl stantem. Resonabat diuina laus ex omnibus linguis. Ad sancti quippe Agilei basilicam sequens populus & populus præcedens, cõfessorum beatorum triumphum nobilem celebrabat. Multitudo autem maxima populi beatum Fulgentium, quem plùs ceteris honorabat, concurrens alacriter comprimebat, donec cauta quorundam Christianorum prouiso, rotam in circuitu faciès, æstuanti liberũ præberet iter in medio transcuntium. Probare tamen adhuc Dominus cupiès viro-

Strap. 2. sus
perbia.
Sepè Augus
tinus hac
voce vtitur.
Cap. 28.
Quæ scri
psit Ful
gentius.

Faustus epis
copus Gale
liæ Pelagian
nus.

Hildericus
rex catho
licus.

Cap. 29.
Redeunt
exules epis
copi in
Aphricam.

rum fidelium charitatem, copiosis imbris ambulantes mirabiliter inundauit. Et quis opera pietatis enarrare valeat, absque dispendio veritatis? Immensa pluuia neminem terruit, aut obsequium sacerdoti glorioso præbere prohibuit: immò potius velut benedictione cælesti desuper descendente, tantum fides nobilium creuit, vt planetis suis super beatum Fulgentium gratanter expansis, repellerent imbres, & nouum tabernaculi genus artificiosa charitate componerent: imitatores eorum effecti, qui prioribus temporibus Saluatori super pullum asine confidenti, & Hierosolymam venienti vestimenta sua, sicut Euangelium loquitur, in via sternerant. Tale quippe aliquid & isti faciebant, qui proprijs indumentis beati Fulgentij nudum caput vnanimitè protegebant. Vix ergò appropinquante vespere, sanctæ memoriæ Bonifacio episcopo repræsentati, benedixerunt omnes & laudauerunt communiter Deum. Tunc beatus Fulgentius per omnes vicos ciuitatis Carthaginensis, vbicunquè transibat, manibus & oculis demonstrabatur, laudibusque innumeris prædicabatur. Postquam verò domos omnium diligentium se petitus visita uir, benedixit, & gaudere dignatus cum gaudentibus, qui prius fleuerat cum flentibus, cunctorum desideria satiauit, valefaciens fratribus, egressus est de Carthagine, per omnes prolixo itineris vias gaudia maiora reperiens, in occursum suum populis vndiquè tendentibus cum lucernis & lampadibus, & arborum frondibus. Fautor & gratia ineffabilis beatorum Fulgentium mirabiliter in conspectu omnium fecerat gloriosum: per omnes ecclesias tanquam proprius episcopus suscipiebatur, & sic de reditu eius omnis Byzacena provincia velut plebs vna gaudebat. Quem, obsecro, gloriæ huius non extolleret magnitudo? Beatum tamen Fulgentium ad maius humilitatis studium prouocauit. Veniens nanque cum gloria populari, dignitatem pontificis priuilegio specialis venerationis accumulans, postquam cathedram sedit, inter monachos adhuc habitare desiderauit. Et nè videretur abbatis Felicis aduentu suo minuire potestatem, imperandi monachis omnem sibi ademit voluntariè facultatem, non suam, sed alterius volens ipse quoquè facere voluntatem: & qui adhuc monachus dispensationem susceperat fratrum, iam episcopus dominari noluit in proprio monasterio: sic sollicitè cauens, nè Felicem contristarret abbatem, vt exhibens superuenientibus hospitalitatem, si quando vel multiplicari panem, vel aliquid amplius exhiberi necessitas experisset, abbatis primò Felicis consilium requisisset. In omni deniquè concilio Byzaceno, de rebus maioribus ipse primò consulabatur: in monasterio proprio de rebus etiam minimis Abbatem Felicem suppliciter consulabat. Parùm fuit beato Fulgentio verbis & operibus hanc humilitatem sequi ac retinere, nisi per scripturam quoquè firmaret, nihil se in illo monasterio proprium vendicare, nec pro potestate, sed pro charitate inter monachos habitare. Considerans enim vir prouidus, nè quod serui Dei simplices præiudicium postea paterentur, obicem contradictionis in hac scriptura successoribus suis opposuit, quia vtilitati monachorum seruientium Deo nihil præposuit. Emit tamen iuxta ecclesiam domum, cui fabricandæ curam maximam diligenter impendit, nè futuro successori suo deesset hospitium. Clericorum verò, si qua defuissent, ministeria reparans, probatos sibi multos ex fratribus monachis ad ecclesiasticam militiam transtulit: ibi quoquè charitati consulens, vt dum penè omnes clericos ex illo monasterio ordinat, antiquæ familiaritatis monente notitia, nullalis aliquando inter monachos & clericos ventiletur. Summam quoquè diligentiam præbuit, nè quis clericus ambitiosis vestibus ornaretur, ac negocijs secularibus occupatus, ab officio ecclesiastico diutiùs vagaretur: iubens omnes non longè ab ecclesia domos habere, manibus proprijs hortum colere, psallendique suauiter aut pronuntiandi curam maximam gerere. Per singulas septimanas omnes clericos ac viduas, & quicumque potuisset ex laicis, quarta & sexta feria statuit ieiunare, quotidianis vigilijs, matutinis, & vespertinis orationibus adesse præcipiens omnes. Aliquantos inquietos verbis, aliquantos verberibus coercerat. Vno flagellato, quem culpa manifesta flagellari coegerat, ità vitia cunctorum salubri disputatione mordebat, vt nullius interserens nomen, omnes cogeret metuere, & latentia quoquè peccata salubriter timendo deferere. Veruntamen quomodo inter proprios clericos minorem posset habere cautelam, qui diurnas etiã finitimarum plebium lites & contentiosa certamina dirimebat? Ipse deniquè Maximianensis animositatem plebis, ordinatum sibi episcopum recipere nolentis, salubri admonitione

feda.

Honorificè
deducitur
Fulgentius.

Matth. 21.

Nota deuotione
catholici populi.

Oblata gloria
reddit
cum humiliorè,
ò rara
virtus.

Monachos
ministerijs
ecclesiasticis
adhibet.

sedauit, debitumque finem scandalo grauissimo statuens, cuncta inter eos modestè & salubriter pacificans ordinauit. In concilio quoquè* Vincensi iudicio sacerdotum * Viucenti omnium, qui conuenerant, episcopo cuidam, nomine Quoduultdeus, qui priorem se illius existere confirmabat, antepositus & prælatus, ipso die tacuit, nec auctoritatem concilij excusando minuere voluit: sed vbi post concilium dolere sensit episcopum, timens propter suum honorem generare scandalum fratri, meliusque iudicans per charitatem se fieri minorem, quam sine charitate maiorem, Suphetani postea concilij gloriosum respiciens adesse conuentum, precem supplicem coram omnibus fudit, vt sibi rursùm, se volente, Quoduultdeus episcopus præferretur: vt nomine suo posterius recitato, lætus deinceps viueret, consacerdotis animo reconciliato. Mirati sunt episcopi humilitatem talia postulantis, nec contristare voluerunt offerentem Deo sacrificium humilitatis, ad custodiendam spiritus societatem in vinculo charitatis. Vbi sunt nunc illi, quibus eminendi super cæteros dominatur affectus, qui se etiam suis Prioribus anteponunt, indebita sibi priuilegia vendicantes? Eccè beatus Fulgentius nec primatum, quem meruit, defendere voluit: quia sine charitate prior esse alicui minimè concupiuit. Catholicæ Ecclesiæ singularis magister & doctor, quamlibet inter varias occupationes hîc in Africâ parum vacaret, plurimos tamen ecclesiasticos sermones, qui in populis dicerentur, scribendos dictauit. Vbicunquè sermonem faciebat, mulcebat animos omnium, non inanes & vanissimos plausus, sed compunctionem generans cordis. Expectauit eum sanctæ memoriæ Bonifacius episcopus Ecclesiæ Carthaginensis, apud Burnos ecclesiam dedicans, duobus diebus se præsentem tractantem: quando tantum delectatus est audire verbum Domini de ore eius, vt donèc ille sermonem finiret, ipse terram lachrymis irrigaret, agens gratias Deo, cuius gratia semper in Ecclesia Catholica summos excitat præclarosque doctores. Iam reuersus de exilio, nouem & decem libros Fabiani, mentientis falsa gesta, conuincens, de veritate prædestinationis & gratiæ libellos confecit tres, aliâque multa digessit: quæ si quis scire voluerit, in eius monasterio veraciter scripta reperiet.

Nota inf.
gnem tanti
viri humilitatem.

Plurimas
scripsit ho.
milias siue
conciones.

Nobis autem iam tempus est dicere, quomodo post omnia bona opera sua requieuerit, ad celi regna translatus. Ante annum ferme, quàm de isto seculo raperetur, profunda cordis compunctione permotus, reliquit subito ecclesiasticas occupationes, & de ipso quoquè monasterio suo secreto recedens, ad insulam Cirtinam, paucis comitantibus fratribus, nauigauit. Vbi in quodam breui scopulo, cui nomen est Chilmi, vbi iam monasterium fabricari mandauerat, lectioni & orationi ac ieiunijs vacans, veluti sciret appropinquare sibi nouissimum diem, sic ex toto corde suo poenitentiam gessit. Et quantum tota vita eius, ex quo monachorum professionem conuersus ex toto corde suscepit, poenitentia fuerit tempus, in hac tamen insula multo amplius ac multo diligentius inchoanti similis, membra sua mortificauit, & in conspectu solius Dei fleuit. Inde iam plurimis de absentia sacerdotis murmurantibus, charitatis necessitate constrictus, iterum descendit ad monasterium suum, consueta hominibus religiosi exhibere solatia, laboresque durissimos pro utilitatibus proximorum longanimitè sustinere. Non multi autem fluxerant dies, & eccè seruum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas passiones, vbi septuaginta propè diebus ægritudine fatigatus, hoc solum frequenter dicebat: Domine, da mihi modò hîc patientiam, postea indulgentiam. Nec ab isto sermone aliquando cessauit, siue dolor affligeret, siue febris incenderet, siue lassitudo dissolueret. Persuadentibus autem medicis, vt lauacris balnearibus vteretur: Nunquid balnearia, inquit, facere poterunt, nè homo mortalis, expleto vitæ suæ tempore, moriatur? Si verò proximam mortem nec aquarum calidarum possunt fomenta repellere, cur mihi, obsecro, persuadentis, vt rigorem diu seruatae professionis in fine dissoluam? Sic salutem suam supernæ voluntati fideliter credens, postquam se sensit sine aliqua dubitatione dissoluendum, volans vniuersos clericos suos, præsentibus monachis, allocutus est eos, dicens: Ego, fratres, animarum vestrarum saluti prospiciens, molestus apud vos forsitan & difficilis extiti: Et idè obsecro vos, vt ignoscat mihi, quisquis aliquid dolet. Et si forsitan seueritas nostra modum transgressa est debitum, orate nè mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumque talia beato Fulgentio lachrymosis singultibus exprimente, cuncti simul super genua eius caderent, semper bonum, semper affabilem

Cap. 30.

Sub mortè
vel maxi.
mè se dat
poenitentiæ.

Precatio
Fulgētij in
summis do-
loribus.

Num. 27.

Moriturus distribuit omnia pauperibus &c.

Moritur sanctus episcopus.

Eius honorificum monumentum.

Mauri Ruspenſe territorium populantur.

bilem pro omnium salute, sicut decuit, inuigilasse clamantes: Prouideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus pastorem dignum se. Tunc imperato silentio paululum requieuit: & deinde curam pauperum gerens, requisita summa pecuniae, de qua fidelissimus dispensator quotidie egentibus ministrabat, totum iussit expedi, per seipsum memoriter recolens viduarum, pupillorum, peregrinorum, cunctorumque illic indigentium nomina: quibus quid singulatim daretur, propria deliberatione constituit: haeredes in hoc seculo non habens, hereditatem tamen huius beneuolae sollicitudinis pauperibus derelinquens. Sed nec suos clericos debita benedictione fraudauit, ipsorum quoque paupertati misericorditer consulens: ac secretè omnibus ordinatis, orans iugiter, & intrantes singulos benedicens, vsque ad extremam horam sana mente permansit. Postremo die Calendarum Ianuariarum post peractam vesperam beatum spiritum feliciter in manus Domini tradidit, annum sui episcopatus agens vicesimum quintum, vitam autem totius sexagesimum quintum, sicut multis ante fratribus mortis proximus indicauit. Ipso autem die sanctum corpus eius sepeliri minimè potuit, sed in oratorio monasterij constitutum, tota nocte illa in psalmis, hymnis & canticis spiritualibus vigilare monachos simul & clericos inuitauit. Mane verò postquam multitudo maxima populorum de locis finitimis ad exequias venit, sacerdotum manibus ad ecclesiam ciuitatis, quae Secunda dicitur, vbi etiam reliquias apostolorum constituerat, deportatus, fortitus est honorabile monumentum. Primus planè in eadem basilica Pontifex poni meruit, vbi nullum mortuum neque sacerdotem, neque laicum, sepeliri consuetudo sinebat antiqua: sed magna vis dilectionis, remouebat impedimentum consuetudinis: ambientibus vniuersis ciuibus, & cum summa deuotione quaerentibus, vt vbi vir sanctus & Deo amabilis fuerat consecratus, ibi orationibus singulorum semper etiam localiter videretur adiunctus. Probauerant quippe sapius, quanta bona illis oratio beati Fulgentij praestiterat, & quanta mala repulerat: sicut postea manifestis indicijs euidenter apparuit, quando non post plurimos dies decessionis eius, gens inimica Maurorum Ruspenſe territorium repente vexauit, rapinis, ceedibus, incendijs multa deuastans, atque intra ipsos ecclesiae parietes, quos inuenire potuit, iugulans. Quis beati Fulgentij gratiam non miretur? Quandiù vixit, furorem belli ciuitas illi commissà non sensit: & cum tota penè prouincia captiuitatem sustineret horribilem, Ruspa fuit incolumis propter sacerdotem venerabilem, cuius vita proprijs ciuibus murus fuit. Nec hoc praetereundum silentio iudicauit, quòd dum eius successor idoneus quaereretur, discordantibus laicis & clericis, annum propè integrum prolixitas contentionis exegit, vt illa die sanctitas tua super eius cathedram sederet, quo ipse defunctus est. Ornari quippe hoc priuilegio meruit prima solennitas depositionis eius, vt multo amplius venerabilis fieret per gaudia tuae ordinationis. Vis autem nosse, quomodo non fortuitis motibus ista prouenerunt, sed illius orationibus demonstrantur esse concessa? Recole visionem fidelissimam beati Pontiani episcopi Thenitani, quam sic ipse narrauit: Eunti mihi secundum praecipuum Datiani primatis, vt Ruspenſi Ecclesiae eligeretur antistes, idem beatissimus Fulgentius per tempus quietis apparuit, & affabili, sicut solebat, ad specum salutans amicablem: Quò, inquit, nunc sanctitas tua velociter ambulat? Cui respondi: Vt episcopus Ruspenſi Ecclesiae eligatur. Ille verò subridens, iam, inquit, ordinatus est. Cui non apparet ipsius orationibus fuisse perfectum, quo est visitante praedictum? Qui ergò nouerat confirmationem necdum electi, vel ordinati, diem quoque, quo in cathedra considerare poterat ordinatus, iam orando meruerat. Votis itaque continuis & fidei deuotione semper optamus, vt gloriae illius factus particeps in aeternum, non indignus tanto praedecessore feliciter viuas, operisque huius de perfectione nobiscum Domino gratias agas, & pro his, quae minùs fortè dicta sunt eloquenter, ab omnibus sapientibus lectoribus veniam petas.

VITA